

Bildspel Miljökunskap i bild – Vatten

Illustration: Hanna Sjöstedt.
© Göteborgs Stad, Miljöförvaltningen

Handledning till bildspel Miljökunskap i bild - Vatten, version 1, maj 2009

Information till användaren: Detta är ett bildbaserat material om vatten som är avsett att användas i undervisningssammanhang i Göteborg. Materialet består av denna handledning och ett bildspel. Bilderna i handledningen motsvarar de bilder som finns i bildspelet. Bildspelet laddas för närvarande ner som en pdf-fil, men kommer senare att finnas för nedladdning i PowerPoint.

Materialet får inte användas i andra sammanhang än det är avsett för, och inte i kommersiellt syfte. Har du frågor om detta kontakta miljöförvaltningens kommunikationsavdelning eller närmiljöavdelningen, Gunvor Bergquist eller Hanna Sjöstedt. Miljöförvaltningens växel har telefon 031-3683700. Vi hoppas att ni kommer att ha nytta av materialet och vi tar gärna emot synpunkter och förslag på kompletteringar och/eller förändringar.

På Göteborg Stads webbplats, www.goteborg.se, finns mer information om Göteborgs dricksvatten och tillståndet i hav och vattendrag. Göteborg Vatten och Gryaab har information riktad till skolor på sina webbplatser och de tar även emot studiebesök, se www.gryaab.se och www.goteborg.se/vatten

Bildserien har tagits fram av miljöförvaltningen i samarbete med Kretsloppskontoret, Göteborg Vatten och Gryaab, som har bidragit med bilder.

Information till användaren

Bildspel Miljökunskap i bild - Vatten, version 1, april 2009

Detta är ett bildbaserat material om vatten avsett att användas i undervisningssammanhang i Göteborg. Bilderna i bildspelet motsvarar de bilder som finns i tillhörande handledning/faktaunderlag, Miljökunskap i bild – Vatten. Bildspelet laddas för närvarande ner som en pdf-fil, men kommer senare att finnas för nedladdning i PowerPoint.

Det finns många webbplatser med fakta om vatten.

På Göteborg Stads webbplats, www.goteborg.se, finns information om Göteborgs dricksvatten och tillståndet i hav och vattendrag. Där finns också länkar till andra sidor om vatten.

Göteborg Vatten och Gryaab har information riktad till skolor på sina webbplatser och de tar även emot studiebesök. Gå till www.gryaab.se eller www.goteborg.se/vatten (välj info/studiebesök)

I slutet av bildspelet finns information om fotografer, illustratörer och bildrättigheter, till de olika bilderna.

Materialet får inte användas i andra sammanhang än det är avsett för, och inte i kommersiellt syfte. Har du frågor om detta eller om du har andra frågor om innehållet går det bra att kontakta kommunikationsavdelningen eller närmiljöavdelningen, Gunvor Bergquist eller Hanna Sjöstedt. Miljöförvaltningens växel har telefon 031-3683700. Vi hoppas att ni kommer att ha nytta av materialet och vi tar gärna emot synpunkter och förslag på kompletteringar och/eller förändringar

Bildserien har tagits fram av miljöförvaltningen i Göteborgs Stad i samarbete med Kretsloppskontoret.

Var rädd om vattnet

Foto: Jan Brandberg © Göteborgs Stad, Miljöförvaltningen

Inledning

Vattnet på jorden cirkulerar i ett evigt kretslopp och inget nytt vatten bildas. Vi dricker samma vatten som dinosaurierna drack. Sötvatten finns i olika former. Förutom i sjöar och vattendrag finns det bundet som snö, is, i moln som vattenånga eller i marken som grundvatten

Vatten är livsviktigt och vi måste vara rädda om det vatten vi har och som våra barn och barnbarn ska använda i framtiden. Det är viktigt att vi lever så att vi inte förorenar vattnet.

Ca 70% av jordens yta är täckt med vatten men bara 1% av vattnet är sötvatten. I Sverige är vi bortskämda med rent vatten och vi använder ca 200 liter per person varje dygn. Den största delen går till tvätt, disk och hygien och det är därför viktigt att använda miljömärkta produkter som belastar miljön mindre.

VATTEN

Alla har ansvar för miljön

Det gäller varje person, alla kommuner, företag, myndigheter, föreningar och organisationer

Riksdagens folkvalda ledamöter har beslutat om 16 miljömål

Foto: Holger Staffanson
© Sveriges Riksdag

Illustrationer: Hanna Sjötstedt och Teresa Paszulewicz © Göteborgs Stad, miljöförvaltningen

Göteborgs Stad www.goteborg.se

Miljön allas ansvar

Alla kan och behöver ta ansvar för miljön. Vi är många och tillsammans får våra handlingar stor betydelse. Sveriges Riksdag beslutade år 1999 om miljömål för en hållbar samhällsutveckling. Det handlar om god miljö, social välfärd och ekonomisk utveckling.

Vi har alla ett ansvar för den miljö vi lämnar till kommande generationer.

Mer information finns på Miljömålsrådets webbplats, www.miljomal.se

Sveriges miljökvalitetsmål

Riksdagen har beslutat om 16 miljökvalitetsmål som myndigheter, organisationer, företag ska arbeta för att nå. Miljömålen är allas ansvar och som medborgare finns möjligheter att agera miljömedvetet för att delta i arbetet för en bra miljö nu och i framtiden. Varje kommun kan besluta om lokala miljömål.

Sveriges 16 miljökvalitetsmål:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giffri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt och djurliv

Mer information finns på www.miljomal.se

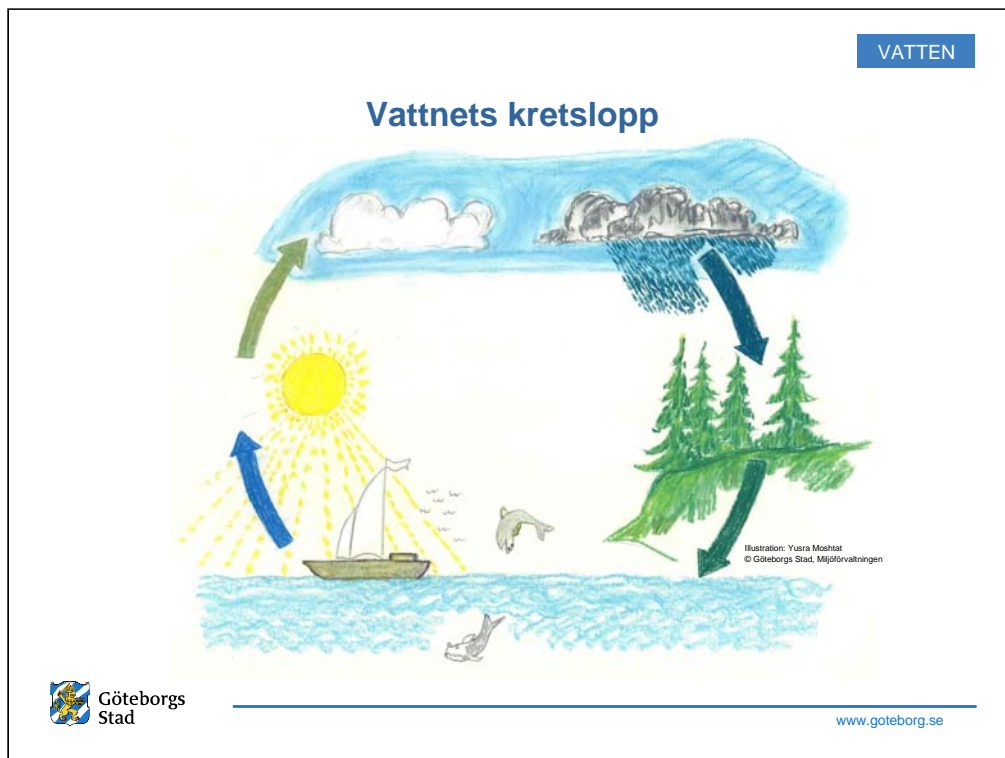
Miljömål som handlar om vatten

Rent vatten är livsviktigt men inte självklart. I Sverige är vi vana vid att vi har dricksvatten av bra kvalitet och att vi kan bada och fiska i hav och sjöar. Om vi ska ha bra vatten även i framtiden krävs åtgärder och vi har alla ansvar för att agera så att vi inte förorenar vattnet. För att lösa problemen i haven med miljögifter och överfiske mm krävs samarbete mellan flera länder.

Det finns flera miljömål som berör vatten och till målen finns delmål och åtgärder för hur vi kan nå målen. Vissa mål bedöms vara svåra att nå inom den planerade tiden. Exempel på hur vi kan bidra till att målen nås:

- Bara naturlig försurning: Ta tåget eller kollektivtrafiken istället för bilen så minskar utsläppen av försurande ämnen.
- Giffri miljö: Använd miljömärkta produkter och använd inte kemikalier i onödan. Sortera avfall och lämna farligt avfall till särskild insamling
- Ingen övergödning: Använda miljömärkta tvättmedel och inte överdosera. Ät mindre kött så minskar utsläppen av kväve och fosfor.
- Grundvatten av god kvalitet: Spara på vattnet om det kommer från en brunn. Håll aldrig kemikalier på marken, det kan förorena grundvattnet.
- Hav i balans och levande kust och skärgård: Respektera bestämmelser om fiske och skyddade växter och djur. Kör försiktigt om du har motorbåt

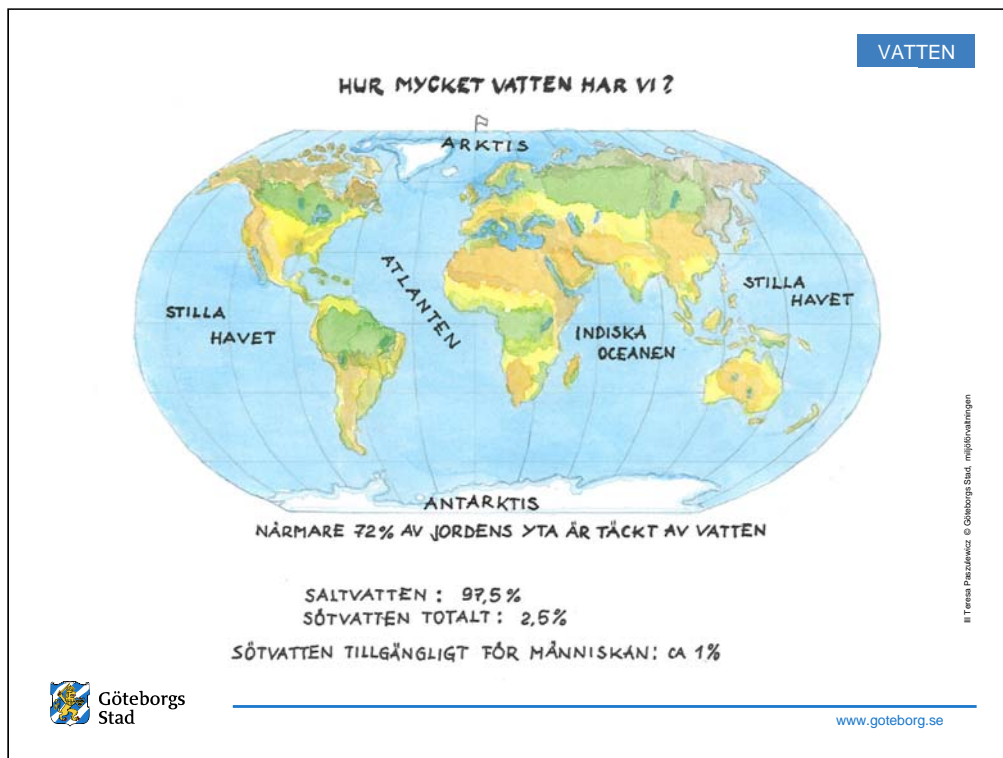
Exemplen på åtgärder är hämtade från Miljömålsrådets webbplats, www.miljomal.se

Vattnets kretslopp

Vattnet på jorden cirkulerar i ett evigt kretslopp. Nederbörden fyller åar och vattendrag som rinner vidare ut i havet, från havsytan avdunstar vatten som stiger upp på hög höjd och kondenserar till moln. Dessa avger sin nederbörd till marken och kretsloppet är slutet.

Vi måste vara rädda om det vatten vi har som våra barn och barnbarn ska använda i framtiden. Vatten är vårt viktigaste livsmedel

Värna om vattnet

Vi måste värna om vårt vatten. Sötvattnet som människan använder finns i vattendrag, sjöar, våtmarker och i relativt ytligt grundvatten. Geografiskt ligger sötvattenresurserna långt borta för en stor del av jordens befolkning.

Drygt 1,5% av jordens sötvatten är låst i permanenta snötäcken eller isar. En del av sötvattnet ligger mycket djupt under jordens yta och är inte heller tillgängligt.

Källa: <http://www.vattenportalen.se>

Råvattenintaget vid Lärjeholm

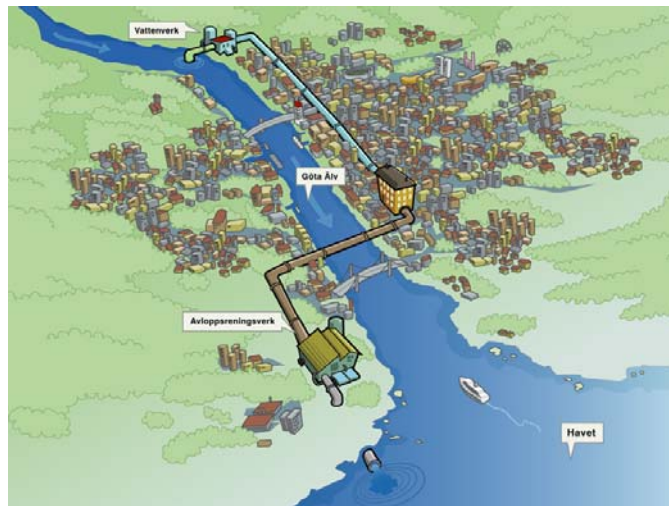
Foto: Ann Lundström © Göteborgs Stad, Miljöförvaltningen

Göteborgs dricksvatten

Vattnet som kommer i kranen, som vi dricker i Göteborg, tas från Göta älv. När det tas in vid Lärjeholm kallas det för råvatten. Varje sekund tas 2000 liter in.

För att skydda vattnet från föroreningar finns särskilda regler inom vattenskyddsområdet. Kontrollstationer uppströms älven visar om det finns föroreningar i vattnet. Vid misstanke om utsläpp stängs råvattenintaget vid Lärjeholm och då används Delsjöarna som reservvattentäkt.

Vattnets väg i Göteborg

Il. Petter Jarenskog © Göteborgs Stad, Kretsloppskontoret

Vattnets väg i Göteborg

Bilden visar vattnets väg genom Göteborg. Uppströms Göteborg tas vatten in och leds från Göta älv till vattenverken där det renas. Vattnet går till två olika vattenverk, Alelyckan och Lackarebäck. Från de två vattenverken får alla hushåll rent vatten. Efter att vi använt vattnet i hushållen rinner det ut i avloppet och leds därifrån till Gryaabbs anläggning, Ryaverket, som ligger på andra sidan älven, nära havet. Efter att avloppsvattnet behandlats i Ryaverket leds det ut i havet. Allt går inte att rena i avloppsreningsverket. Vi måste därför vara noga med vad som hamnar i avloppet.

Vattenverken i Göteborg

Lackarebäcks vattenverk

© Göteborgs Stad, Göteborg Vatten

Alelyckans vattenverk

Vattenverken i Göteborg

Från älven leds vattnet till ett vattenverk för att renas. Göteborg har två vattenverk, Alelyckan och Lackarebäck. De olika vattenverken försörjer olika delar i Göteborg. Alelyckan ligger vid vattenintaget vid Lärjeholm och Lackarebäck ligger i vår grannkommun Mölndal.

Använd kallt vatten till dryck och matlagning

Foto: Hanna Sjöstedt © Göteborgs Stad, Miljöförvaltningen

Kallt vatten

Använd det kalla vattnet till dryck och matlagning. Det är bara kallvattnet som klassas som livsmedel och som är kontrollerat enligt livsmedelsverkets krav. Vattnet har låga halter av järn och klor och är fritt från skadliga mikroorganismer.

På morgonen när man tar vatten, eller om man inte tagit vatten på länge, så är det bra att spola ur kranen så att man får färskt vatten.

Det är samma vatten i alla kranar

Illustration: Petter Jarenskog © Göteborgs Stad, Kretsloppskontoret

Samma vatten

Det är samma vatten i alla kranar i huset, både i kök, badrum och tvättstuga, men det är bara kallvattnet som uppfyller kraven för livsmedel.

Varje person i Göteborg använder i genomsnitt 185 liter vatten per dygn. Bara 10 liter används till vatten och dryck, resten används till disk, tvätt och hygien. Det smutsiga vattnet som använts till hygien, tvätt, disk, dusch och från toaletten går ut i avloppsrör. Avloppsvattnet från husen leds vidare i tunnlar till ett avloppsreningsverk.

Gryaabs anläggning Ryaverket

Foto: Kontrastfoto © Gryaab

Avloppsreningsverket

Avloppsreningsverket i Göteborg heter Gryaabs anläggning Ryaverket och ligger på Hisingen väster om Älvsborgsbron. Allt du spolar ner i avloppet hamnar här. Avloppsvattnet leds i tunnlar under marken i ett nät som är cirka 250 mil långt. Det är både vatten från gatubrunnar och vatten från husen som leds till Ryaverket. I genomsnitt tar verket emot 4000 liter vatten per sekund.

Bolaget som svarar för reningen av avloppsvattnet i Göteborgsregionen heter Gryaab. Bolaget ägs tillsammans av kommunerna: Ale, Göteborg, Härryda, Kungälv, Lerum, Mölndal och Partille.

Avloppsvattnet renas i bassänger

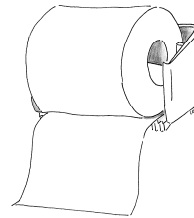
Foto: Ulrika Wahström © Gryaab

Rening av avloppsvatten

Bilden visar en av bassängerna där vattnet renas. Bakterier bryter ner det organiska materialet.

Information om reningsprocessen finns på www.gryaab.se

I toaletten...

...får bara hamna
toalettpapper och
sådant som kommer
ur kroppen!

Illustration: Hanna Sjöstedt ©
Göteborgs Stad, miljöförvaltningen

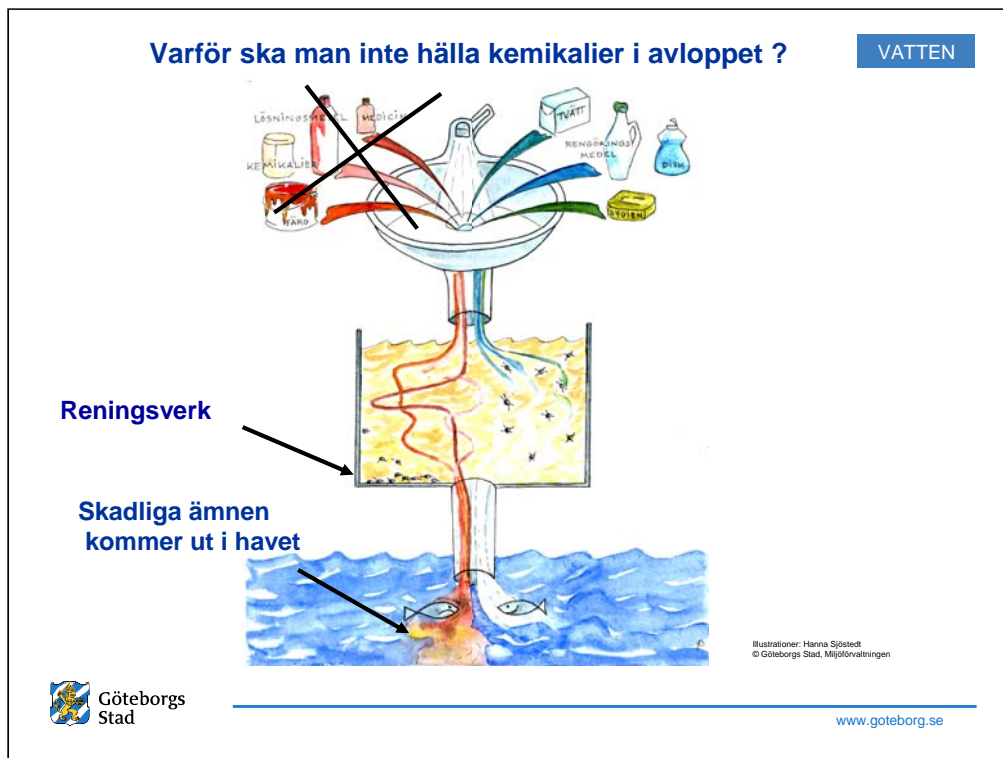
Bara toalettpapper

Det enda som får hamna i toaletten är sådant som kommer från kroppen och toalett papper. Toalettpapper är tillverkat av fibrer som löses upp av vatten och bryts ner. Annat papper så som hushållspapper, våtservetter och pappersnäsdukar kan orsaka stopp i avloppet och problem i reningsverket

Inget skräp i avloppet

Slänger du dessa saker i toaletten orsakar du onödiga problem för dem som jobbar på reningsverket. Reningsprocessen störs och stora resurser går åt till att plocka bort skräp som aldrig skulle ha kastats i avloppet. Det är bra att ha en behållare för skräp i badrummet. I toaletten får bara hamna toalettpapper och sådant som kommit från kroppen. Fimpar innehåller många skadliga ämnen som inte ska spridas i miljön.

Inget miljöfarligt avfall i avloppet

Spola aldrig ned lösningsmedel, färg, mediciner eller andra kemikalier. De ämnena kan man inte rena i Ryaverket. De tar istället död på de bakterier som hjälper till att rena vattnet. Skadliga ämnen kan hamna i reningsverkets restprodukter och i havet. Lämna batterier i batteriholkar och till miljöstationer, överblivna mediciner och gamla kvicksilvertermometrar till apoteket och allt annat miljöfarligt avfall till en miljöstation.

Mer information finns på www.gryaab.se

Välj miljömärkta produkter

Bra Miljöval

Miljömärken

Som konsumenter är det svårt att veta vilka kemikalier en produkt innehåller och vilka som är skadliga. Därför finns det särskilda miljömärken man kan titta efter när man handlar. En stor mängd hushållsartiklar har miljömärkning. Miljömärkena ska hjälpa oss att välja en produkt som är bättre för miljön. När det gäller hushållskemikalier, som till exempel tvättmedel och andra rengöringsmedel så bör man titta efter "Svanen" eller "Bra miljöval". De produkter som har dessa märken är kontrollerade och innehåller ämnen som är mindre skadliga för miljön. Om vi använder mindre mängder av kemikalier och använder miljöanpassade produkter minskar vi påverkan på miljön.

VATTEN

Miljömärkt tvättmedel är inte dyrare

Mängd tvättmedel till en tvätt: cirka 1,5 dl
Kostnad per tvätt: 2 kr

Miljömärkta tvättmedel är koncentrerade
Mängd tvättmedel för en tvätt: 0,5 dl
Kostnad för en tvätt: 61 öre

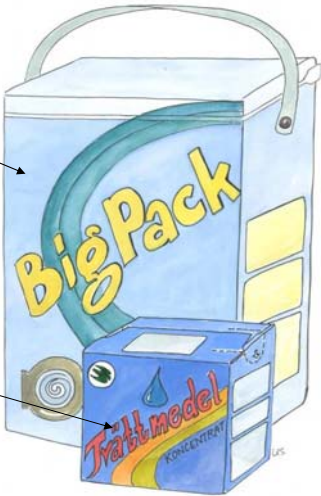

Illustration: Hanna Sjööen © Göteborgs Stad, Miljöförvaltningen

Göteborgs Stad www.goteborg.se

Miljömärkt tvättmedel koncentrerat

Priset varierar mellan olika sorters tvättmedel. Uträkningen på bilden utgår från anvisningarna på de olika förpackningarna om hur mycket tvättmedel som bör användas. De tvättmedel vi tittat på som inte är miljömärkta är inte koncentrerade och stora mängder pulver rekommenderas i anvisningarna på förpackningen.

Dosera lite tvättmedel – det blir rent ändå

Illustrationer: Hanna Spöstedt © Göteborgs Stad, Miljöförvaltningen

Dosera för mjukt vatten

I Sverige använder vi stora mängder disk-, tvätt- och rengöringsmedel, ca 12,5 kg per person varje år. Ju mindre kemikalier som läpps ut i avloppet desto bättre förstås. Därför har det betydelse hur mycket du tar av ditt tvättmedel till varje tvätt, även om du valt ett tvättmedel som har miljömärkning och låg halt av skadliga kemikalier. I Göteborg har vi mjukt vatten och det innebär att tvål och tvättmedel lätt löses upp. Därför räcker det med den lägst angivna doseringen av tvättmedel för att tvätten ska bli ren. Detta gäller även andra rengöringsmedel. Ditt hår blir rent även om du använder mindre schampo och din disk blir ren med en liten mängd diskmedel. Tillsammans med alla andras förbrukning av rengöringskemikalier har detta stor betydelse för miljön.

Mjukt vatten innehåller lite kalcium och magnesium och hårt vatten innehåller mycket. I Sverige är det vanligast med mjukt vatten, men vissa områden t.ex. på Öland och Gotland är vattnet hårt.

Förslag på arbetsuppgift:

Titta på doseringstabellen för olika sorters tvättmedel. Jämför skillnaden på mängden tvättmedel för mjukt och hårt vatten.

Inga mediciner i avloppet!

Foto: Yusra Moshazi© Göteborgs Stad, Miljöförvaltningen

Inga mediciner i avloppet

Gamla och överblivna mediciner får inte spolas ner i avloppet eller läggas i soporna, eftersom de innehåller ämnen som inte okontrollerat ska komma ut i naturen. Om till exempel antibiotika hamnar i avloppet kan det också påverka mikroorganismerna i reningsverken. Läkemedel som slängs i soporna kan hamna i "fel händer".

Rester av läkemedel lämnas till apotek

Foto: Christer Ehrving © Göteborgs Stad, Kretsloppskontoret

Foto: Malte Danielsson © Apoteket

Lämna till apotek

Överblivna läkemedel ska lämnas till apotek. På apoteken finns särskilda påsar för läkemedel som ska slängas.

Farligt avfall får inte slängas i soporna

VATTEN

Foto: Bo Kägerud © Göteborgs Stad, Kretsloppskontoret

www.goteborg.se

Farligt avfall

En viktig miljöåtgärd är att se till att inget av ditt farliga avfall hamnar i de vanliga soporna eller i avloppet. Där kan det göra skada även i små mängder.

Så gott som alla har någon typ av farligt avfall hemma. Det kan vara sådant som är giftigt, explosivt, brandfarligt eller frätande - allt från självklart skadliga ämnen som bekämpningsmedel och lösningsmedel som aceton och tändvätska, till sådant som verkar mer harmlöst, t ex nagellack och brandvarnare. Bilbatterier, spillolja, färg, klorin, lim, och lysrör andra exempel på farligt avfall.

Även om det farliga avfallet står för en liten del av det totala hushållsavfallet (ca 1 %), svarar det ändå för den största miljörisken. Försök därför att minimera användningen av miljöfarliga produkter. I många fall finns miljövänligare alternativ. Är du osäker på vad som är miljöfarligt, kontakta kommunens miljöförvaltning

Läs mer i kretsloppskontorets broschyr "Så tar du hand om det farliga avfallet".

Det finns särskilda platser för insamling av farligt avfall

VATTEN

Farligt avfall-bilen

Det är alltid gratis att lämna farligt avfall och el-avfall på återvinningscentralen

Återvinnings-central

Miljöstation

Samlaren

Göteborgs
Stad

www.goteborg.se

Insamling av farligt avfall

Allt farligt avfall ska lämnas till en miljöstation, återvinningscentral eller farligt avfall-bil. På vissa varuhus finns också ett insamlingssystem för vissa sorters farligt avfall. Det kallas för Samlaren och drivs i samarbete mellan kretsloppskontoret och COOP. I vissa bostadsområden ordnar fastighetsägare insamling för hyresgästerna. Hyresvärdar och bostadsrättsföreningar har en skyldighet att informera om sortering av farligt avfall och vilka insamlingssystem som finns.

Det farliga avfallet du lämnat på miljöstation, återvinningscentral eller i något annat insamlingssystem för farligt avfall sorteras noga. Sedan skickas det vidare till olika behandlingsanläggningar runt om i Sverige. Där går det till återvinning, destruktion eller deponering.

Läs mer i kretsloppskontorets broschyr "Så tar du hand om det farliga avfallet" som finns att beställa från Kretsloppskontoret.

Tack för att du är rädd om vattnet!

Foto: Isolde Berner © Göteborgs Stad, Miljöförvaltningen

Bildlista till "Vårt vatten"

VATTEN

1. **Vinjettbild, gubbe med paraply.** Illustration: Hanna Sjöstedt, © Göteborgs Stad, miljöförvaltningen. Kan användas av andra kommuner i samma syfte, dvs. utbildningsmaterial om miljö och miljömål, efter kontakt med miljöförvaltningen*.
3. **Hav och klippor.** Foto: Jan Brandberg, © Göteborgs Stad, miljöförvaltningen. Kan användas av andra kommuner i samma syfte, dvs utbildningsmaterial om miljö och miljömål, efter kontakt med miljöförvaltningen*.
4. **Miljön allas ansvar** Illustration: Hanna Sjöstedt, Teresa Paszulowicz © Göteborgs Stad, miljöförvaltningen. Kan användas av andra kommuner i samma syfte. Riksdagsbild, foto: Holger Staffansson. © Sveriges Riksdag. För regler om användning se www.riksdagen.se
5. **Miljömålen i bild** Illustration: Hanna Sjöstedt, © Göteborgs Stad, miljöförvaltningen. Kan användas av andra kommuner i samma syfte. Illustratör till miljömålssymbolerna: Tobias Flyger © Miljömålsrådet. Information om användning av miljömålssymbolerna finns på www.miljomal.nu
6. **Miljömål som berör vatten** samt miljömålssymboler. Se bild nr 5.
7. **Vattnets kretslopp.** Illustration: Yusra Moshtat, © Göteborgs stad, miljöförvaltningen. Kan användas av andra kommuner i samma syfte, dvs utbildningsmaterial om miljö och miljömål, efter kontakt med miljöförvaltningen*.
8. **Vattnet på jorden.** Illustration: Teresa Paszulevicz, © Göteborgs Stad, miljöförvaltningen. Kan användas av andra kommuner i samma syfte, dvs. utbildningsmaterial om miljö och miljömål, efter kontakt med miljöförvaltningen*.
9. **Råvattenintaget vid Alelyckan.** Foto: Ann Lundström, © Göteborgs Stad, miljöförvaltningen. Bilden får inte användas i något annat material.
10. **Vattnets väg i Göteborg.** Illustration: Petter Jarenskog, © Göteborgs stad Kretsloppskontoret. För frågor om användning kontakta kretsloppskontoret 031-368 8000.
11. **Vattenverken i Göteborg.** © Göteborg Stad, Göteborg Vatten. För frågor om användning kontakta Göteborg Vatten 031-368 70 00
12. **Vatten från kranen.** Foto: Hanna Sjöstedt, © Göteborgs Stad, miljöförvaltningen. Kan användas av andra kommuner i samma syfte, efter kontakt med miljöförvaltningen*.
13. **Samma vatten i huset.** Illustration: Petter Jarenskog, © Göteborgs Stad, Kretsloppskontoret. För frågor om användning kontakta kretsloppskontoret 031-368 8000.
14. **Gryaabs anläggning.** Foto: Kontrastfoto, © Gryaab. För frågor om användning kontakta Gryaab 031 – 64 74 00.

* Miljöförvaltningen, Göteborgs Stad, 031-368 37 00

15. **Rening i bassänger.** Foto: Ulrika Wahlström, © Gryaab. För frågor om användning kontakta Gryaab 031 - 64 74 00.
16. **Bara toalettpapper.** Illustration: Hanna Sjöstedt, © Göteborgs Stad, miljöförvaltningen. Kan användas av andra kommuner i samma syfte, dvs utbildningsmaterial om miljö och miljömål, efter kontakt med miljöförvaltningen*.
17. **Detta ska slängas i soporna.** Illustration: Hanna Sjöstedt, © Göteborgs Stad, miljöförvaltningen. Kan användas av andra kommuner i samma syfte, efter kontakt med miljöförvaltningen
18. **Inga kemikalier i avloppet.** Illustration: Hanna Sjöstedt, © Göteborgs Stad, miljöförvaltningen. Kan användas av andra kommuner i samma syfte, efter kontakt med miljöförvaltningen*.
19. **Miljömärken.** För information om användning av symbolerna se: www.snf.se och www.svanen.nu
20. **Dosera tvättmedlet.** Illustration: Hanna Sjöstedt, © Göteborgs Stad, miljöförvaltningen. Kan användas av andra kommuner i samma syfte, efter kontakt med miljöförvaltningen*.
21. **Prisjämförelse mellan miljömärkt och annat tvättmedel.** Illustration: Hanna Sjöstedt, © Göteborgs Stad, miljöförvaltningen. Kan användas av andra kommuner i samma syfte, efter kontakt med miljöförvaltningen*.
22. **Inga mediciner i avloppet.** Foto: Yusra Moshtat, © Göteborgs Stad, miljöförvaltningen. Kan användas av andra kommuner i samma syfte, efter kontakt med miljöförvaltningen*.
23. **Lämna gamla mediciner till Apoteket.** Foto: Malte Danielsson © För frågor om användning kontakta apoteket, www.apoteket.se
24. **Farligt avfall.** Foto: Bo Kägerud © Göteborgs Stad, kretsloppskontoret. För frågor om användning kontakta kretsloppskontoret 031-368 8000
25. **Insamlingssystem för farligt avfall i Göteborg.** Foto: farligt avfall-bil och samlaren Christer Ehrling © Göteborgs Stad, kretsloppskontoret. För frågor om användning kontakta kretsloppskontoret 031-368 8000
Miljöstation och återvinningspalt Foto: Hanna Sjöstedt och Anne Svensson © Göteborgs Stad miljöförvaltningen.
26. **Simmande and** Foto: Isolde Berner © Göteborgs Stad, Miljöförvaltningen Kan användas av andra kommuner i samma syfte, efter kontakt med miljöförvaltningen*.

* Miljöförvaltningen, Göteborgs Stad, 031-368 37 00